

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
DLA UCZNIÓW DOTYCHCZASOWYCH GIMNAZJÓW
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2017/2018**

CHEMIA

KURATORIUM OŚWIATY
w Katowicach

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej arkusza w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 12 stron (część I – 5 zadań, część II – 6 zadań).
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach zamkniętych typu prawda/fałsz zaznacz prawidłową odpowiedź znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu**.
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.
9. W trakcie konkursu możesz korzystać z kalkulatora prostego, załączonej tabeli rozpuszczalności oraz układu okresowego pierwiastków chemicznych.

KOD UCZNIWA

Etap: rejonowy

**Czas pracy:
90 minut**

WYPEŁNIA KOMISJA KONKURSOWA

Nr zadania	Część I					Część II						Razem
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Liczba punktów możliwych do zdobycia	6	7	3	6	6	7	2	5	6	4	8	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu												

Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: 51

Podpisy członków komisji :

1. Przewodniczący – .....
2. Członek komisji sprawdzający pracę – .....

Część I. ZADANIA RACHUNKOWE (0 – 28 p.)

Zadanie 1. (6 p.)

Piorunian rtęci(II) o wzorze $\text{Hg}(\text{CNO})_2$ jest krystalicznym ciałem stałym stosowanym jako materiał wybuchowy. W podwyższonej temperaturze ulega gwałtownemu rozkładowi na rtęć, azot i tlenek węgla(II).

Próbkę piorunianu rtęci(II) o masie 11,4 g poddano reakcji rozkładu w zamkniętym reaktorze.

a) Napisz równanie zachodzącej reakcji.

b) Oblicz objętość rtęci (w warunkach normalnych), jaką otrzymano po skropleniu z mieszaniny poreakcyjnej. Gęstość rtęci w warunkach normalnych wynosi $13,6 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$. Wynik podaj z dokładnością do $0,1 \text{ cm}^3$. Uzupełnij odpowiedź.

Odpowiedź: Objętość otrzymanej rtęci wynosi .....

c) Oblicz łącną objętość (w warunkach normalnych) gazowych produktów reakcji. Wynik podaj z dokładnością do $0,1 \text{ dm}^3$. Uzupełnij odpowiedź.

Odpowiedź: Łączna objętość gazowych produktów reakcji wynosi .....

Zadanie 2. (7 p.)

Stosunek molowy pewnego alkanu A do alkanu B w ich mieszaninie wynosi 5:1, a stosunek masowy węgla do wodoru w tej mieszaninie wynosi 57:11. Alkan A ma o dwa atomy węgla mniej w cząsteczce niż alkan B. Wykonując odpowiednie obliczenia, ustal wzory sumaryczne alkanu A i alkanu B. Podaj nazwy systematyczne alkanu A i alkanu B, wiedząc, że łańcuchy węglowe obu węglowodorów są nierozgałęzione. Uzupełnij tabelę.

	alkan A	alkan B
<i>wzór sumaryczny</i>		
<i>nazwa systematyczna</i>		

Zadanie 3. (3 p.)

Próbkę wodorotlenku potasu zawierającego 5% zanieczyszczeń w postaci węglanu potasu rozpuszczono w wodzie. Do otrzymanego roztworu wkrapiano roztwór chlorku baru aż do całkowitego wytrącenia osadu. Po odsączeniu i wysuszeniu osadu zmierzono jego masę, otrzymując wynik 3,94 g. Napisz równanie zachodzącej reakcji w formie cząsteczkowej. Oblicz masę próbki zanieczyszczonego wodorotlenku potasu. Uzupełnij odpowiedź.

Równanie reakcji (w formie cząsteczkowej):

Obliczenia:

Odpowiedź: Masa próbki wodorotlenku potasu wynosi .....

Zadanie 4. (6 p.)

W dwóch kolbach umieszczono po 200 g 2-procentowego roztworu bromu. Do pierwszej kolby wprowadzono 0,1 dm³ etylenu, a do drugiej 0,1 dm³ acetyleny odmierzone w warunkach normalnych. Czy w obu kolbach nastąpi odbarwienie roztworu? Odpowiedź uzasadnij, wykonując odpowiednie obliczenia. Posługując się wzorami strukturalnymi dla związków organicznych, zapisz równania zachodzących reakcji. Załóż, że produktami są wyłącznie związki nasycone.

Równania reakcji:

Kolba 1: .....

Kolba 2: .....

Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 5. (6 p.)

Wodorek sodu o wzorze NaH reaguje z wodą z wydzieleniem wodoru i utworzeniem wodorotlenku sodu. Oblicz objętość roztworu kwasu siarkowego(VI) o stężeniu 60% i gęstości $1,5 \frac{g}{cm^3}$ potrzebną na zobojętnienie roztworu wodorotlenku sodu otrzymanego po rozтворzeniu 36 g wodoru sodu w wodzie. Napisz w formie cząsteczkowej równania zachodzących reakcji. Wynik podaj z dokładnością do $0,1 \text{ cm}^3$. Uzupełnij odpowiedź.

Równania reakcji (w formie cząsteczkowej):

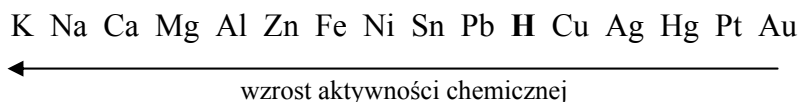
Obliczenia:

Odpowiedź: Objętość kwasu siarkowego(VI) wynosi .....

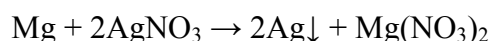
Część II. ZADANIA PROBLEMOWO-LABORATORYJNE (0 – 32 p.)

Informacja do zadania 6. i 7.

Poniżej przedstawiono fragment szeregu aktywności metali:

Metale bardziej aktywne wypierają metale mniej aktywne z ich soli, a metale bardziej aktywne od wodoru wypierają go z kwasów, np.

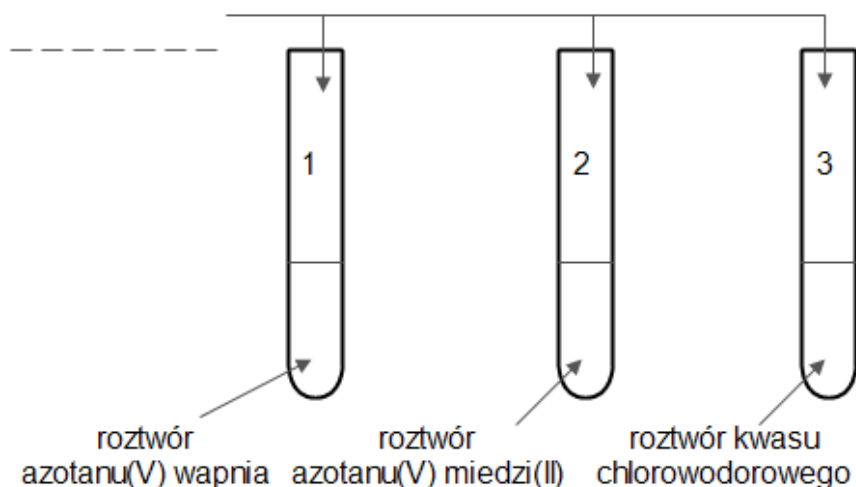

Zadanie 6. (7 p.)

W trzech probówkach znajdują się roztwory następujących związków: azotanu(V) wapnia, azotanu(V) miedzi(II) oraz kwasu chlorowodorowego.

- a) Uzupełnij schemat doświadczenia, w którym można odróżnić zawartości probówek. Wybierz odpowiedni odczynnik z listy.

blaszka srebrna, blaszka cynkowa, blaszka platynowa

- b) Podaj obserwacje do doświadczenia.

Probówka 1: .....

Probówka 2: .....

Probówka 3: .....

- c) Napisz równania zachodzących reakcji w formie jonowej pełnej lub napisz, że reakcja nie zachodzi.

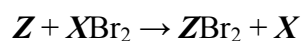
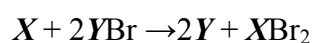
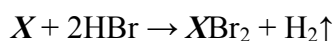
Probówka 1: .....

Probówka 2: .....

Probówka 3: .....

Zadanie 7. (2 p.)

Trzy metale X , Y i Z ulegają następującym reakcjom:

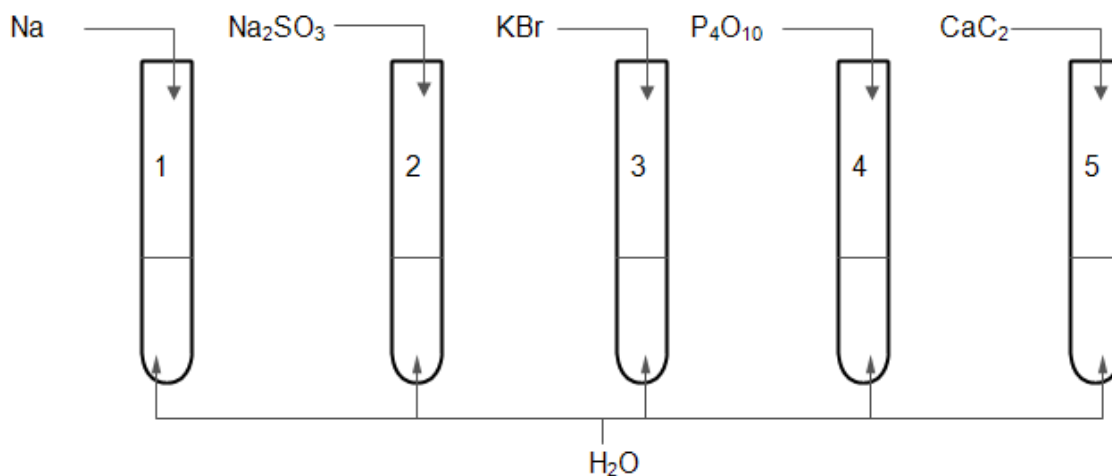
Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zakreśl znakiem „X” literę P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe. Jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.

1.	Metal Z jest bardziej aktywny niż wodór.	P	F
2.	Metal Y jest bardziej aktywny niż metal Z .	P	F

Zadanie 8. (5 p.)

Przeprowadzono pięć doświadczeń według schematu.

Podaj barwę uniwersalnego papierka wskaźnikowego po zanurzeniu w cieczach powstałych wskutek wymieszania odczynników.

Probówka 1: ..... Probówka 4: .....

Probówka 2: ..... Probówka 5: .....

Probówka 3: .....

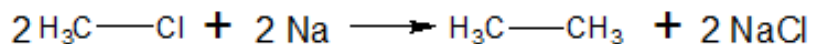
Zadanie 9. (6 p.)

Udziel odpowiedzi na poniższe polecenia, wpisując ją w odpowiednie miejsce tabeli.

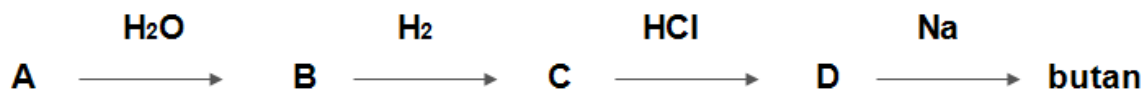
		<i>odpowiedź</i>
1.	Podaj nazwę systematyczną kwasu, którego sole, tzw. saletry, stosuje się m.in. jako nawozy sztuczne, do wyrobu prochu, ogni sztucznych oraz w przemyśle spożywczym jako środek konserwujący.	
2.	Podaj nazwę systematyczną gazu powstającego wskutek spalania węglowodorów przy niedostatecznym dostępie do tlenu.	
3.	Mieszanina, w której cząstki substancji rozproszonej są większe niż w roztworze właściwym, ale mniejsze niż w zawiesinie.	
4.	Podaj nazwę związku o wzorze: $\text{---} \left[\text{CH}_2 - \text{CH}_2 \right]_n \text{---}$	
5.	Ciekła, jednorodna mieszanina węglowodorów, będąca jednym z naturalnych źródeł węglowodorów.	
6.	Podaj nazwę systematyczną związku znanego pod nazwami: gaz błotny lub gaz kopalniany.	

Zadanie 10. (4 p.)

Jedną z metod otrzymywania alkanów jest reakcja chloropochodnych alkanów z sodem, w wyniku której otrzymuje się węglowodory zawierające większą liczbę atomów węgla niż ich liczba w użytych do reakcji chloropochodnych, np.

Napisz równania cyklu przemian, prowadzących do powstania butanu:

Związki organiczne zapisz wzorami półstrukturalnymi (grupowymi).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (8 p.)

W każdej z czterech kolb znajduje się roztwór jednej z substancji:

węglanu sodu, chlorku potasu, azotanu(V) srebra(I), siarczanu(VI) magnezu.

W poniższej tabeli zestawiono obserwacje z kolejnych doświadczeń, w których mieszano ze sobą parami roztwory znajdujące się w kolbach.

	kolba 1	kolba 2	kolba 3	kolba 4
kolba 1	-	<i>Wytrącił się osad.</i>	<i>Wytrącił się osad.</i>	<i>Brak zmian.</i>
kolba 2	<i>Wytrącił się osad.</i>	-	<i>Wytrącił się osad.</i>	<i>Wytrącił się osad.</i>
kolba 3	<i>Wytrącił się osad.</i>	<i>Wytrącił się osad.</i>	-	<i>Brak zmian.</i>
kolba 4	<i>Brak zmian.</i>	<i>Wytrącił się osad.</i>	<i>Brak zmian.</i>	-

W roztworze znajdującym się w kolbie nr 3 zanurzono uniwersalny papierek wskaźnikowy, który zabarwił się na czerwono.

- a) Podaj nazwy lub wzory substancji, których roztwory znajdowały się w poszczególnych kolbach.

Kolba 1: .....

Kolba 2: .....

Kolba 3: .....

Kolba 4: .....

- b) Napisz równania zachodzących reakcji w formie jonowej skróconej.

.....
.....
.....
.....

BRUDNOPIS